

indsatsen for omdannelse af havnen med følgende byudvikling kan have en positiv afledt effekt på erhvervslivet, specielt byggebranchen.

Ligeledes kan det forventes, at især den adgang, som selskabet sikres til at indgå forretningsmæssigt samarbejde med andre havne, herunder Malmø Havn, kan få en afledt positiv effekt på skibsfarten.

5. Miljømæssige konsekvenser

Det er som tidligere nævnt bl.a. sigtet med lovforslaget at tilskynde til og skabe rammerne for en mere aktiv indsats for så vidt angår omdannelsen af de havneområder, der ikke skal anvendes til havnedrift. Det er således forventningen, at lovforslagets vedtagelse vil styrke de planlægningsmæssige hensyn og den udvikling for området, der er fastlagt i kommuneplan m.v.

Endvidere forventes det, at et fremtidigt samarbejde med Malmø Havn, og eventuelle andre havne, kan skabe gode fremtidige vækstbetingelser for fremme af den miljøvenlige søtransport.

6. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslagets vedtagelse har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

7. Forholdet til grundloven

7.1.

Regeringen har vurderet, om en gennemførelse af lovforslaget - nedlæggelse af Københavns Havn og overførelse af dens aktiver og passiver til et statsligt aktieselskab - vil indebære ekspropriation efter grundlovens § 73 i forhold til Københavns Havn.

Det kan i den forbindelse oplyses, at Københavns Havn den 29. november 1999 har udtaget stævning mod trafikministeren med påstand om, at trafikministeren tilpligtes at anerkende, at det ikke ved lov kan bestemmes, at Københavns Havn skal omdannes til et statsligt aktieselskab. Københavns Havn gør i den forbindelse gældende, at Havnens status som en selvejende institution indebærer, at en omdannelse af Københavns Havn til statsligt aktieselskab vil have karakter af ekspropriation.

Regeringens vurdering bygger på Justitsministeriets notat af 10. november 1999 om Københavns Havn retlige stilling, hvortil henvises. Notatets historiske oversigt over havnens styrelsesforhold er baseret på en redegørelse fra Rigsarkivet med titlen »Københavns Havns Forvaltning 1167-1960« og Rigsarkivets supplerende notat af 14. november 1999 om bidrag til Københavns Havn fra statskassen, Københavns Kommune eller private.

Justitsministeriets notat er tidligere blevet fremsendt til Trafikudvalget, Miljø- og Planlægningsudvalget, Finansudvalget og Retsudvalget.

I det følgende beskrives kort de konklusioner, som Justitsministeriet er nået frem til i det ovennævnte notat.

7.2.

Justitsministeriet redegør indledningsvis - på baggrund af retspraksis, lovgivningspraksis og den statsretlige litteratur - for rækkevidden af bestemmelsen om ekspropriation i grundlovens § 73.

Det fremgår bl.a. heraf, at private, selvejende institutioner hører til den kreds af rettighedshavere, der nyder beskyttelse efter grundlovens § 73. Selvejende institutioner med et alment formål nyder dog en ringere beskyttelse end andre private retssubjekter.

Det er ikke alle selvejende institutioner, der er private. Der findes således også statslige institutioner, som er selvejende. Disse institutioner betegnes som »særlige forvaltningssubjekter« (eller »særlige forvaltningsenheder«).

De særlige forvaltningssubjekter hører - i lighed med staten og kommunerne - til den kreds af rettighedshavere, der nyder beskyttelse efter grundlovens § 73. Ønsker f.eks. en kommune at råde over en ejendom, som tilhører et særligt forvaltningssubjekt, skal reglerne i grundlovens § 73 iagttages.

I lovgivningspraksis og i den statsretlige litteratur er det imidlertid lagt til grund, at *lovgivningsmagten* - uden at der er tale om ekspropriation - kan gennemføre indgreb i styrelses- og formueforhold m.v. hos en *statslig* institution, der er organiseret som et særligt forvaltningssubjekt (selvejende institution inden for den statslige forvaltning). Dette synspunkt har Højesteret også lagt til grund i sagen om privatisering af Statsanstalten for Livsforsikring, jf. Højesterets dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1994, side 29 ff.

Begrundelsen herfor kan i forenklet form udtrykkes således: Lovgivningsmagten bestemmer, om en samfundsopgave skal udføres som led i den almindelige statsforvaltning (f.eks. i et departement eller i en styrelse) eller i en statslig selvejende institution. Om den ene eller den anden organisationsform vælges, bør ikke have nogen betydning for lovgivningsmagtens frihed til at gennemføre en omorganisering. Udføres opgaven i en statslig selvejende institution (et særligt forvaltningssubjekt), kan det derfor ikke afskære lovgivningsmagten fra f.eks. at nedlægge institutionen og overføre opgaven til den almindelige statsforvaltning og institutionens formue til statskassen. En sådan råden fra lovgivningsmagtens side over, hvad der er sta-